

MAGYAR NÉP

POLITIKAI, GAZDASÁGI, SZÉPIRODALMI

KÉPES HETILAP

Előfizetési árak:	
Egész évre	66 L.
Fél évre	35 L.
Negyed évre	18 L.
Egy szám ára	1-50 L.

Felelős szerkesztő:
DR. NALÁCZY ISTVÁN.
 Főszerkesztő:
GYALLAY DOMOKOS.

Megjelenik minden szombaton
 Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Str. Regina Maria (v. Deák F.-u.) 35. sz.

A csiki Magánjavak kulturkincsei.

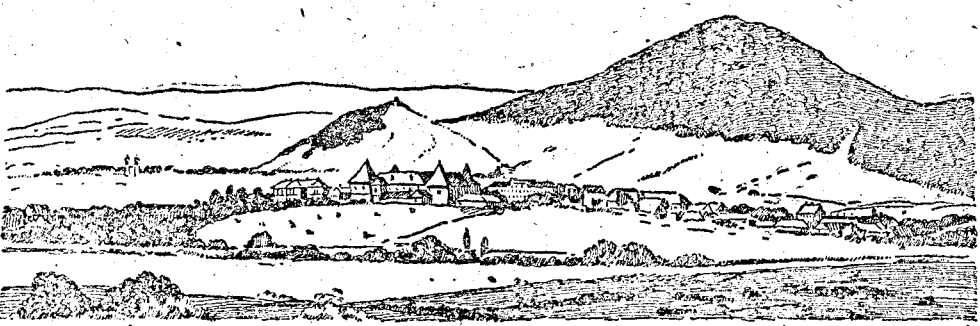
A Magyar Népelőző számában röviden beszámolt arról, hogy mik és kikéi voltak a csikmegyei Magánjavak. A csiki székelyek elidegeníthetetlen magánvagyonosságai. Ma már nem azok. A fiscus ráterítette széles és súlyos tenyerét, meghajlottak a közel 63 ezer hold havas-erdő hallgatag sötét fenyői, mintha szomorú búcsut integettek volna a régi gazdának...

A Magánjavak e sokezer hold havasa, mely vagyonának tulnyomó részét képezi, szinte azt lehetne mondani, kulturéletet élt, mert kulturmissziót töltött be a szé-kelység nevelése, művelése

körül. Helyünk sincs sokat írni (pedig de mennyit lehetne), szívünk sincs sokat mondani (csak könnyel elegyesen tudnánk), azért csak röviden felsoroljuk, hogy mik voltak azok a kulturkincsek, amik a Magánjavak vagyonának fővédelméből a székely lélekbe szétömlöttek. Amhol, olvassátok magyar testvéreink.

A csikmegyei Magánjavak Csikszeredában egy minden tekintetben a mai színvonalon álló emeletes épületet emelt teljes berendezéssel és felszereléssel polgári leányiskola és internátus építtetői; övé a csikszeredai vigadóépület, melyben színház és bálterem is van; ő építette a

hatalmas katonai - kaszárnyaépületet, melyet a magyar állam *bérben* birt a magánjavaktól, ezzel is elismerve a csikmegyei közönség *tulajdonjogát*; a magánjavak létesített Csikszeredában 150 katasztrálishold birtokon egy mintagazdaságot folytató földmives iskolát. Csiksomlyón egy 90 árva ingyenes nevelésére szolgáló árva-és szeretetházat apácák vezetése alatt; Borszéken egy 22 szobás villája van, melyet a vagyonhoz jogosult szegénysorsu betegek részére rendezett be. A

A-KIS-ÉS-NAGY-SOMLYÓ • CSIKSZEREDÁVAL

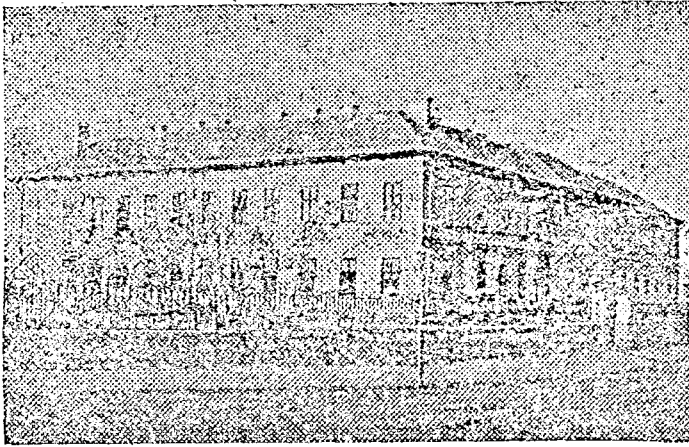
A kép szélén a Magánjavak vagyonából épült nagykaszárnya látható.

Magánjavak tulajdonának ismerte el az épületet, amiből megítélhető, hogy abban az időben valamivel enyhébb volt a jogi felfogás a magántulajdon szentségéről.

De nem volt kulturális mozgalom, melyben a Magánjavak áldásos bőkezűsége nem lett volna tapasztalható. Megbecsülhetetlen az a segítség, mellyel a szegénysorsu székely tanulóifjuság nevelése és taníttatása érdekében áldozott. Szervezett 80 iskolás ifju részére alapítványt, melyen nem egy székely ifju nevelődött fájának, nyelvének, nemzetének példatadó alakjává az utódok előtt; a csiki kath. iskolák nehéz

történeti igazság kedvéért megemlíthetjük, hogy a földmives iskolaépületet az évi bérösszegek fejében a magyar állam építette ugyan, de a használat fejében három izben is a Ma-

napjaiban áldozatos bőkezűséggel sietett a tanulók iskolai díjainak vállalása által az anyagiaktól megfosztott intézmények támogatására; a csikszeredai főgimnáziumnál pedig két év előtt alapítványt szervezett olyan tanárok szá-

A csikszeredai polgári leányiskola. A Magánjavak tulajdona.

mára, kik a német és a francia nyelvből külföldön akarják tudásukat tökéletesíteni. Mondjunk-e még többet? Ez a tenger kulturmunka éppen elegendő volt ahhoz, hogy a Magánjavak eltűnjön, meghaljon, megsemmisüljön — a székely-magyarország számára.

Az állami elvette ezeket a javakat azzal a megokolással, hogy a régi kulturhivatásnak ő amugy is eleget tesz... Eleget tesz, de hogyan? A polgári iskolában a székely leányokat rá akarja kényszeríteni, hogy az összes tárgyat románul tanulják és a somlyói szeretetházban az apácákat akarja arra rávenni, hogy az árva székelygyerekek, ha már anyatejet se szívhattak, tőlük az anyanyelvet se tanulhassák, hanem románul tanuljanak beszélni. És vajjon az a 80 székelydiák is, aki eddig a magánjavak stipendiumain tanult, ezután állami ösztöndíjat fog-e kapni, hogy Szeredában, Udvarhelyen, Kolozsváron tovább tanulhasson? Ebben nagy hitetlenül és nagy szomorúan kételkedünk.

De hát nem panaszkodunk. Ezt sem panaszképen soroltuk fel, csak azért, hogy tudja meg ország-világ, mit vesztett a csikmegyei székelység, mikor elvették ősi birtokát. Nem panaszkodunk, csak tényeket szegzünk le, melyek beszélnek; beszélnek helyettünk, akik megértjük a tények szavát, beszélnek a csiki székelység helyett, mely könnybe borult szemmel tekint az ősi havások ködbe burkolt ormaira és beszélnek az örökhallgatag fenyők helyett, melyeknek komor suttogásában egy meg nem értett, méltatlanul bántott nemzet elégedetlensége él.

(—dr.)

Miként szolgálhatjuk a nemzetközi békét?

— A Szövetkezetek, mint lelki kapcsok. —

II.

A szövetkezetek nemzetközi szövetsége f. év június hóban felhívta tagjait: a világ minden részében és Európa legtöbb államában a szövetkezeti központokat, hogy július hó első szombatját tekintsék olyan szövetkezeti ünnepnapnak, amilyen a munkásságnak május hó elseje és megfelelő intézkedésekkel tegyék lehetővé, hogy mindenütt, ahol szövetkezeteik működnek, azok tagjai megünnepeljék e napot.

A romániai *Hangya* szövetkezetek aiudi—nagyenyedi központja tagja lévén a szövetkezetek nemzetközi szövetségének, készséggel teljesítette a felhívást és felkérésére azokban a községekben és városokban, melyekben *Hangya* szövetkezetek vannak, július hó 8-án az Isten tiszteletén a lelkesek az alkalomhoz illő beszédben emlékeztek meg a szövetkezeti intézmény eddig elért jelentékeny sikereiről és ujonnan vállalt munkájukról, a nemzetek közötti békesség fentartásában. Ugyanez alkalommal a szövetkezetek nyomtatványokat osztattak szét, melyek népies formában ismertetik a kereskedelmi társaságok ezen folyton emelkedő jelentőségű fajtát.

Július első szombatjának, illetve vasárnapjának nemzetközi ünneppé tétele a szövetkezeti tagok által az első lépés abban az irányban, hogy a nemzetek közötti békés együttérzés és összeműködés céljából a köztük szükséges béke barátainak körét a szövetkezetek útján tovább terjessze. Mivel a romániai *Hangya* szövetkezetek több mint 150.000 tagja közül nagyon sokan olvassák a *Magyar Népet*, melynek külön szövetkezeti rovata is van, alkalmoszerűnek tartjuk ismertetni a nemzetközi béke biztosításának eddigi kísérletét, és a szövetkezetek bevonását e mozgalomba. Végül általánosságban a szövetkezetekről és köztük az itteni *Hangya* szövetkezetekről kívánunk megemlékezni.

Amióta emberek vannak, azóta van közöttük érdekösszeittközés, per és harc és amióta az emberek államokba szervezkedtek, azóta van az államok és nemzetek között is érdekösszeittközés és háboru. Mivel azonban az egyes emberek között sikerült az önbizonykodást csak kivételes esetekre korlátozni és biztosítani a személy és vagyonbiztonságot azáltal, hogy a köztük fenforgó magán és büntető jogi perben az állam bíróságai egyenlítik ki a viszályt, — addig az államok között ez mind ez ideig nem sikerült, mivel nem sikerült egy olyan hatalmat megszervezni, amely a nemzetek fölött állva, döntsön a nemzetek közötti vitákban és kiként határozatainak érvényt tudjon szerezni. Az a megállapításunk, mely szerint nem sikerült a nemzetek

lött olyan hatalmat szervezni, amelyik döntson a nemzetek közötti vitás ügyekben, nem pontos és úgy érlelő, hogy a nemzetek közötti legnagyobb jelentőségű vitás ügyekben nem sikerült még a döntő hivatalnak szervezése, mivel igen sok kérdésben az államok elfogadták a nemzetközi értekezletek megállapodásait és azokat saját törvényeik közé iktatva, ezekben az ügyekben ha összetűzés történik, azt nem háborúval egyenlítik ki, hanem nemzetközi bíróság döntésével.

Ezek között a nemzetközi egyezmények között a legnevezetesebb egyike a Genfi egyezmény a hadrakelt seregek sebesült és beteg katonáinak ápolása és olyan egyesületek alapítása tárgyában, melyek célja háboru esetén önkéntes ápolókat szolgáltatni. (A mindenütt levő Vereskereszt egyletek ezek.) Azok, akik a legutolsó háboruban résztvettek, az összes hadviselő államokban találkoztak a vereskeresztes jelvényű berendezésekkel és katonákkal. Ez az áldásos intézmény nemzetközi jellegű és nemzetközi megegyezés eredménye, szemben a korábbi állapottal, amikor a háboru sebesültjeivel és betegeivel az ellenfél nem törődött, hanem pusztulni hagyta azokat.

Nem ilyen ismeretek, de szintén nagy jelentőségű egyezmények azok, melyeket az ismételt és legtöbbször Hágában tartott nemzetközi értekezletek létesítettek a polgári jogsegély, a házasság érvényességére, továbbá a házasság felbontására vonatkozó törvények összeütközéseinek kiegyenlítése végett, melyek elejét akarták és tudták is venni annak, hogy ugyanaz a házasság az egyik országban érvényesnek, a másikban érvénytelennek, az egyikben fennállónak, a másikban felbontottnak legyen tekinthető.

A vasút, posta, táviró, távbeszélő, szikratáviróra vannak a nemzetek között megegyezések, melyek ezen ma már nélkülözhetetlen és csaknem mindenütt meglévő intézmények egymásközötti összekötését és nemzetközi használatát biztosítják, gondoskodván arról, hogy a nemzetek között ezen nagyjelentőségű berendezések alapján előálló viták és viszályok békés uton kiegyenlítettessenek.

Nem sikerült ellenben a legnagyobb jelentőségű kereskedelmi és más természetű ügyekben elérni azt, hogy az államok — ha egymás között viszály tör ki — megbeszéljék magukat egy nemzetközi bíróság döntésének, mintyent a Hágában 1899-ben és 1907-ben tartott nemzetközi értekezletek megszervezték. A legutóbbi, majd az egész világra kiterjedő háboru gondolkodóba hozta a felelt, hogy ami eddig nem sikerült, sikerülhet-e azután és vajjon lehetséges-e a nemzetek közötti viszályokat az erőszak kizárásával valamely békés módszerrel megszüntetni, avagy marad tovább is érvényben a régi rómaiaktól származó jó tanács: „ha békét szeret, készülj a háborúra“?

Egy néhány örvendetes kezdeményezés mindenestre megindult a nemzetközi béke megteremtésére. Méltó lesz azokat jövő cikkünk során megismernünk.

Dr. Garda Kálmán

KÜLFÖLD

A német helyzet. Franciaország a múlt számunkban részletesen ismertett angol jegyzékre megadta a választ, melynek lényege az, hogy most már hajlandó a jóvátételi ügyben tárgyalásokat kezdeni. Két nehéz feltételtől azonban mégis függővé teszi ezt a hajlandóságát. Az egyik a német ellentállás megszüntetése, a másik pedig az, hogy a jóvátételi összeg 26 milliárd arany márkánál kevesebb nem lehet. Siresemann azóta nagy beszédet tartott a birodalmi gyűlésen, melynek az a pontja, mely erélyesen figyelmezteti a németiséget arra, hogy nem lehet az antant összeveszésére számítani, nagyon kedvező benyomást ívelt a franciáknál. Franciaország a beszéd hatása alatt ma már azt se kifogásolná, ha Németországot a Népszövetségbe való fölvetését újra kéri.

A magyar kölcsön ügye. A Szinajában tartott tanácskozás eredményéről leadott tudósításokból eddig azt lehetett megállapítani, hogy a kis antant bizonyos feltételek biztosítása esetén hajlandó hozzájárulni a magyar kölcsön engedélyezéséhez. A újabb híradások szerint azonban Szinajában még végleges megállapodás nem történt, hanem Marienbadban augusztus végén újra össze fognak ülni a kisantant képviselői, hogy az érdekeiket érintő kérdéseket újra megbeszéljék és végleges határozatot hozzanak. E kérdések közé tartozik a Lengyelország és Csehország közötti ellentétek eloszlátása s Lengyelországnak a kis antant-hoz való hozzákapcsolás. Ide tartozik Görögországnak is a kis antantba való felvétele. E kérdésekben nem valószínű a kedvező eredmény elérése ezuttal sem, mert a lengyel-cseh ellentétek sokkal élesebbek, mint valaha s Görögországban oly zavaros a belpolitikai helyzet, hogy nem lehet az esetleg létrehozandó megállapodás tartosságát biztosítottak látni. A magyar kölcsön ügye, amely szintén tárgya lesz a tanácskozásnak, már sokkal kedvezőbbben áll. Románia és — valószínűen angol felhívásra — Csehország eddig is pártolták a magyar kölcsön engedélyezését. Szerbia volt az, amely nehézségeket lámasztott e tekintetben. Ugy látszik, ezeket a nehézségeket időközben sikerült eloszlátani, mert a legújabb híradások szerint a szerb kormány is hajlandó a magyar kölcsön engedélyezéséhez hozzájárulni. Ennek valószínűen egyik oka az, hogy a szerb állam súlyos belső nehézségekkel küzd. A horvátok elégedetlensége oly nagyfokú, hogy elszakadásuktól lehet tartani s ezt különösen az a körülmény erősíti meg, hogy Radics az önálló horvát állam

eszméjének legmakacsabb harcosa, külföldre szökött, hogy már elrendelt letartoztatását megelőzze s ott dolgozik Szerbia ellen, Horvátország önállóságának biztosítása érdekében. Ilyen körülmények között érhető, ha a szerb kormány Magyarországgal jó viszonyba kíván jutni. Ezenkívül az is oka a szerb magafartás enyhülésének, hogy Csehország Benes külügyminiszter útján — bizonyára a már érintett angol befolyás alapján — kifejezte azt a határozott kívánságát, hogy a szerb kormány ne gördítsen akadályt a magyar kölcsön engedélyezése ellen. Így valószínű, hogy a kölcsön engedélyezés még ez év folyamán meg történik. Az engedélyezés feltételeit szeptember hó elején fogják a Népszövetség genfi ülésén Bethlen magyar miniszterelnöknek tudomására hozni, aki a Népszövetség ülésén szintén részt vesz s ez alkalommal fog tárgyalni és tanácskozni Benes cseh külügyminiszterrel. A feltételeket természetesen még nem hozták nyilvánosságra. Ezek között azonban bizonyára ott lesz a magyar államháztartás s általában a magyar állam pénzügyeinek ellenőrzése. A Népszövetség pénzügyi szakértője William Goode, aki különben határozottan pártolja a magyar kölcsön ügyét, szintén kijelentette, hogy az ellenőrzés nélkülözhetetlen.

Külföldi vélemény Magyarországról. Utóbbi időkben úgy a külföldi sajtó, mint előkelő külföldi államférfiak kedvezőbben ítélik meg a magyarországi kormányzatot, mint eddig. Nemrégiben a francia szenátus igen előkelő tagja *Monzie* szenátor tett közzé egy nyíltlevelet, amelyben arra hívja fel az illetékes államférfiakat, hogy Magyarországgal szemben megértő, békülékeny magatartást tanúsítsanak. Ezt követőleg Marseillen megjelenő *Radical* című újság ismertette részletesen a magyarországi helyzetet s állapította meg annak alapján, hogy tévesen állították eddig Magyarországról azt, hogy a béke akadály, s hogy kormányzati rendszere megváltozásáig bizalomra nem érdemes. E lap szerint a magyar kormányzat őszintén törekszik az ország konszolidálására s a szomszéd államokkal való megértésre és demokrata politikát folytat. Ezért az eddigi bizalmatlanságnak el kell tűnnie Magyarországgal szemben, hogy az európai népek kulturájának komoly munkása lehessen.

Flumel kérdés. Fiume hovatarozásának kérdése újra kísért. Valójában, önálló államnak kellene lennie, de úgy Olaszország, mint Szerbia igényt tartanak reá. A kérdés most hirtelen kiéleződött az által, hogy az olasz miniszterelnök, Mussolini kijelentette, hogy augusztus 31-ig Olaszországhoz fogja csatolni Fiumét. Ez a nyilatkozat igen nagy izgatottságot kellett Szerbiában s vannak, akik attól tartanak, hogy ebből az incidensből komoly bonyadalmak fognak keletkezni.

A Radics szökésének előzményei. Egy zágrábi horvát lap most részleteket közöl arról, hogy a

paraszpárti vezérének mért kellett Horvátországot elhagynia. A legelső esemény, amely Radics sorsát bizonytalanná tette; a belgrádi szerb országgyűlésen a kamarának az a határozata volt, mely felfüggesztette Radicsnak, mint jugoszláv képviselőnek mentelmi jogát (immunitását). Erre a szerb sajtó nagy örömmujongással kezdte hirdetni, hogy Radicsot nem sokára le is tartóztatják, és rá is alkalmazni fogják az állam védelme érdekében a kommunisták ellen kiadott törvény rendelkezéseket. Ezenkívül mindenféle nyilvános népgyűléseket rendeztek, melyen a Radics fejét követelték. Radics továbbá szerb nemzetiekől özönével kapta a fenyegető leveleket, hogy elpusztítják, ha Jugoszláviából nem takarodik. Ezek miatt pártfelei unszolására Zágrábból előbb vidékre költözött, hol hívei őrködtek életén. A lap szerint végül Radics angol diplomáciai utlevéllel utazott el Nagykanizsán át Bécs felé Londonba, angolai külpolitikai képviselőinek értekezletére, ahol a horvát nép politikai törekvéseiről számolt be. Radics mindaddig nem tér vissza Horvátországba, amíg forradalmi kiküldetését be nem fejezte. Első dolga lesz, hogy keresztül vigye a független horvát állam elismerését. E célból megjelenik a Népszövetség előtt is, s ha mozgalmá sikerrel jár, külföldön mindjárt megalakítja a horvát kormányt.

Spanyol események. Ugy látszik, a háboru elvesztésének vagy akár a csatavesztésnek is állandó kísérője a vesztes országban a forradalom. A világháboru során elkezdődött ez a sötét játék Oroszországban és sora söpört végig Bulgárián, Németországon, a volt Osztrák-Magyar monarchián és végül legsúlyosabban Görögországban. Egyedül Törökország és Románia volt abban a szerencsés helyzetben, hogy akkor, amikor sora lett volna ezekben az országokban is a forradalom kilörésének, az ország idegen megszállás alatt állott és a megszálló hatalom elnyomott minden ide irányuló feltörő mozgalmat. Most egyelőre csak lázadások formájában Spanyolországra került a sor. Okot erre a spanyol marokkóban a feketék között megerősödő szabadságmozgalom és a spanyolokat ennek elfojtása közben elért súlyos vereség szolgáltatott. A marokkóiak ugyanis ott operáló spanyol haderőt csaknem teljesen elfogták. És most, mikor póllásra új ezredeket akartak behajózni, az egyik ezred megtagadta az engedelmisséget s legénység a tisztekre lövöldözött. Ugyanakkor Madridban is kommunista lázadások törtek ki.

Bulgáriában csend és nyugalom van. Hiába hitetlenkedett a világ, az új Zankov kormány, mely a kormányzáshoz a polgári elemeket egyesítette, nyugalmat és megelégedést teremtett az országban. Nagy felkészülettel folyik a volt Stambulinszky kormány bűneinek földelítése is. Jellemző, hogy a vizsgálat során oly förtelmes bűnök derültek ki a volt parasztkormányról, hogy a sófiai ügyvédi testület határozottan ki mondta, hogy a volt kormány egyetlen tagjainak védelmét sem vállalhatja a sófiai ügyvéd.

HÍREK

Ferdinánd király születésnapját az országban mindenfelé alattvalói hódolattal ünnepelték meg. A felekezeti egyházaknál mindenütt istentiszteletet tartottak.

Egyházzivsgalat a kereszturni unitárius egyházkörben. Dr. Boros György, az unitáriusok püspökhelyettese, a 88 éves agg Ferencz József püspök helyett, mostanában látogatja sorra az erdélyi unitárius egyházközségeket. E fontos útjában f. hó 18-ikán reggel érkezett meg kíséretével Székelykereszturnra, hol méltó ünnepélyességgel fogadták. Az egyház és a papság nevében Lőrinczy István esperes, a járási hatóság részéről Stupariu főszolgabíró köszöntötték. Ezután az unitárius kollégiumban dr. Boros elnöklétével az iskolák további fenntartása ügyében volt mélyreható értekezlet. Boros György dr. eddigi útjának tapasztalataiból a közönség, különösen a kis emberek áldozatkészségéről sorolt fel megható szép példákat, melyek mindenkit követésre kell, hogy buzdítsanak. Lelkes hangon és sok praktikummal szölktek még a kérdéshez Lőrinczy István esperes és Kiss Elek dr. teológiai tanár. A gyűlés után Orbán János róm. kath. plebános, majd Nagy Lajos ref. telkész vezetése alatt a testvéregyházak egy-egy küldöttsége jelent meg üdvözlésre az unit. püspökhelyettes előtt, megkapóan tanúsítva a felekezetek közötti kívánatos egyetértést, a közös kulturális célokért lelkesedő munkaközösség tudatát. Még néhány hivatalos küldöttség tisztelgése után a Walter-téle vendéglőben népes bankett volt, melynek lelkes hangulatában felszóllalt Neamtu vármegyei prelektus is, ki az egyházak nemes hivatásának helyes felismerését bizonyította tartalmas beszédében.

Alaptalan izgatási vád lapunk egyik munkatársa ellen. Szombati Szabó István lugosi református lelkésznek, a széles körben ismert kiváló költőnek lapunk mult évi 44. számában jelent meg „Beszélgetés hervadt, ősz kerttel” cím alatt egy gyönyörű bánatos hangú költeménye. Az állam ügyésze államellenes izgatást látott a költemény egyes kifejezéseiben és képeiben és ezért csaknem egy évig huzódó vizsgálatot indított Szombati Szabó ellen. Mi meg voltunk győződve, hogy ez a szelid lelkű költő pap az izgatásnak még gondolatától is távol állott és épen ezért nagy megnyugvással vesszük tudomásul a bíróságnak Kolozsvárt folyó hó 27-én hozott egyhangú végzését, mely a költeményben sem az alkotmány ellen irányuló támadást, sem az állam biztonsága ellen irányuló izgatást nem látott. Szombati Szabó Istvánt örömmel üdvözljük ez alkalomból és reméljük, hogy lapunkat jövőben is megtiszteli lelke szép virágaival.

A svábság is tiltakozik. A svábok Temesváron nagygyűlést tartottak, melyen erélyesen tiltakoztak a kormány iskolapolitikája ellen. A szónokok szerint a miniszter rendeletei a sváb népet halálra ítelték, a sváb nép azonban élni akar és tiltakozik a rendeletek ellen. Tiltakoztak a kormány azon eljárása ellen is, hogy a nemzetiségi tanítóknak immár harmadik nyáron kell nagynyi családjukat és nyári nyugalmaikat, hogy nyelvkurzusokon részt vegyenek. Tiltakoztak az ellen is, hogy a szerzetesi iskolákat el akarják románosítani. Sérelmeik kifejezésére egy terjedelmesebb fölratot fogadtak el,

mely szerint megdöbbenéssel és a legnagyobb elkeseredéssel kimondják, hogy az iskolai hatóságok rendelkezései a kisebbségek, különösen pedig a német kisebbségek iskolaügyét akadályozzák és szétrombolják, mert a román nyelvet a középiskolákban is mint tannyelvet kényszerítik fel, a tantereket pedig olyan feladatok és áldozatok elé állítják, amelyek erejüket meghaladják, miáltal fontos hivatalaikból kiszorúlnak. Mindez nemcsak az ország törvényeivel és a népek természetadta jogaival van ellentétben, de ellenkezik azon eszmékkel is, amelyekért a román nemzet évszázadokig harcolt. A határozati javaslatban kijelentik tovább, hogy a svábok hű polgárai a román államnak, de az elnemetlenítési törekvésnek, melyek ama rendeletekben kifejezésre jutnak és csak elkeseredést és viszályt okozhatnak, a legszivósabb ellenállást szegezik szembe és az anyanyelven való oktatást elvenni sohasem engedik.

Áthelyezik a magyarnyelvű állami iskolák tanítóit. A magyarnyelvű iskolák tanítói nehéz napokat élnek. Erdélyszerte most folynak a román nyelvű vizsgák az irodalomból, történelemből és földrajzból. Ennek sikerétől függ az, hogy egyáltalán megmaradhatnak-e állásukban, vagy elbocsátják. De azoknak se lesz sok örömmük, kik sikerrel kiállták a vizsgát, mert ezeket az áthelyezés veszélye fenyegeti. Így Kézdivásárhelyről és környékéről nem kevesebb mint 40 tanítót helyeztek át a regába. Még legény ember valahogy elviseli az ilyen vándor életet, de a családos, megtelepedett és földbirtok fölött rendelkező embereknek egyenesen létét fenyegeti az ilyen szigorú intézkedés.

A csecsemőnek anyatej való. A francia orvosi akadémia a kormányhoz egy határozati javaslatot terjesztett föl, melyben azt kéri, hogy a kormány törvényhozásilag tiltsa el a cucli gyártást és szigorúan büntessen minden olyan mozgalmat, mely a gyerekek mesterséges táplálásaért küzd. A francia professzorokat erre az elhatározásra az bírta, mert a legújabb vizsgálatok és észlelések mindinkább kétségtelessé teszik azt, hogy az anyatej pótolhatatlan. Azok között a csecsemők között, kiket mesterséges táplálékokkal nevelnek föl, sok a csenevész és fölötte sok a halálozás.

Ősember nyomok Erdélyben. Dr. Roska Márton a volt kolozsvári egyetemen a régészet magántanára és Mallász József a dévai muzeum igazgatója Hunyad megyében Ponar Ohába község határában egyik barlangban az őskori ember nyomaira akadtak. Mintegy huszezer esziendővel ezöltt élt itt az az ember, amely akkor eszközeit még csak kőből készítette. A lelő helyen kovavakarók, csonttűk, barlangi medve és oroszlán csontjai kerültek elő. Ezzel Erdély területén a magyarbodzai, csaklovinai és igríci leletek után a negyedik helyen akadtak az ősi kőkorszakbeli ember nyomára.

Nagy tüzvész Kolozsváron a katonai barakok között. A puskaaporos torony közelében az egyik hatalmas barakban a katonák vigyázatlansága miatt az egyik hajnalban tűz ütött ki. A 60 méter hosszú barak voltaképp raktártelepül szolgált, melynek csak egyik végében voltak katonai háló helyiségek, tulnyomó részében ruhanemű volt fölhalmozva. A tüzet lehetetlen volt eloltani, mert a környék vízcsapjai a magas fekvés, valamint az általános vízhiány folytán nem működtek. A barak viszont hamarosan széjjel is repült, mert a raktárban 20 darab 15-ös gránát is volt, melyek óriási dörrenéssel robbantak föl és a messzi környéket is szilánkokkal borították el.

Toronyba ütött a villám. Olvasóinkat az itt közölt hírrel kapcsolatban emlékeztejük a *Magyar Nép* folyó évi 21. számunkban *Egy veszedelmes babonás szokás* cím alatt hozott közleményünkre. Néhány nappal ezelőtt a felenyédi gör. kath. templom táján hatalmas villámdördülés reszketette meg a levegőt. A harangozó éppen a toronyban volt s mivel egy darab ideig nem jött le onnan, a falusiak közül többen — balesetet sejtve — behatoltak a templomba. Itt a harangozót a padlón fekvé eszméletlenül találták. Mire magához tért, elmondta, hogy egy nagy, hirtelen szél őt a padlóhoz verte. Ugy látszik, hogy a templom villámhárítója felfogta ugyan a villam tulnyomó erejét, de valami jutott abból a harangozónak is, annak ereje a padlóhoz vágta a harangozót, kinek állapota nem veszélyes. (Lásd lapunk jelen évfolyamának 27. sz.-ban Nyári veszedelmek címén megjelent cikket.)

Bolgár iskolákat is zárnak már be. Ismeretes dolog, hogy a békeszerződés Romániának jókora bolgár területet is jutott. Ezen a területen Baraogicsban bolgár tannyelvű főgimnázium működött mostanáig. Az egyik román lap közlése szerint Angelescu közoktatásügyi miniszter most ezt az iskolát bezáratta. A bolgárok állítólag az állam rendelkezése ellenére nem tanították románia földrajzát, történelmét és a román nyelvet. A tanárok a vétség miatt megindított vizsgálat alkalmával kijelentették, hogy nekik nincs szükségük a román nyelvre.

Középfokú gazdasági iskola Debrecenben. Nagy jelentőségű gondolatot valósítottak meg mostanság a debreceniek. Egy középfokú gazdasági iskolát állítottak föl, melybe a gazdaközönség az elemi iskolát már elvégzett gyerekeit a gimnázium helyett járattja, hogy ott a szakszerű gazdálkodást tanulják meg. Mikor válik valóra mi közöttünk erdélyi magyarok között ez a gondolat, kiknek más erősségünk, más munkaterünk, más fajfenntartó eszközünk maholnap nem marad, mint a föld? Mikor tudjuk magunkat arra határozni, hogy valamely földműves vidék központjában levő egyik-másik *gymnáziumunkat* ilyen gazdasági középiskolává alakítsuk át és így az adott helyzetekhez alkalmazkodva az életnek éljünk?

Megelőzte. Kiűtött a kehe az atyafi csikóján. Keheport vesz számára a patikából. Haza érkezve átad fiának egy adagot belőle mondván:

— Itt van fiam ez a por, készítesz neki bürök-ből vagy bodzából egy csövet. A port beteszed a csőbe, a cső végét bele a csikó szájába s akkor a csövön át hirtelen befúvód a port a csikó torkára, hadd gyógyuljon tőle a kehe, egye meg a fene.

Kis vártatva jön a fiu iszonyu inormis pofát vágva.

— Nye te, nye! — kiált fel az apa, meglátva a fiu elferdült szürke arcát, — hát téged mi löle ehejt, hogy olyan fancsali pofát vágsz?

— Hát... hát... ő megelőze engem ahajt, bőffenti ki eltorzult arccal a fiu.

Uj könyvek.

Gyarmati Ferenc: Muzsika. Apró írások az életről, az emberekről, az ószról és az elmulásról. Déva, 1923. Szerző kiadása.

A lírai prózának érdekes megnyilvánulása Gyarmati Ferenc kis könyve. A címben adott rövid összefoglalás a könyv egész tartalmára jellemző; borongós gondolatok szép formában. Épen ez a szép forma: a stílus kiváló kifejező ereje az, amely ezt a bánatos muzsikát kellemessé tette. Ősszel a „hulló levelek halk zizzenése” az elmulás fájdalmas gondolatát kelti fel; a sötét este néma mozdulatlansága az élet végtelen mozgalmasságát idézi lelke elé; halottak napján fájdalommal emlékezik vissza a magyar irodalom elhunyt jelesére: Ady Endrére. Apró, elfeledett, porban heverő tárgyak a mult szépségét és verőfényét hívják vissza lelkébe. Szóval: a csendben és nyugalomban lázas élet indul meg lelkében, a multak emlékeinek örömmámora bánatos viszhanggal cseng fel újra: „az életben csak addig vannak szent örömmök, amíg a szívünk gondolkodik és a lelkünk cselekszik”. Ajánljuk ezt a könyvet azoknak, akik szeretik a szép és tartalmas gondolatokat.

Dr. Bitay Árpád: Rövid román nyelvtan, különös tekintettel a hangváltozásokra. A Mariánum kiadása. Cluj Kolozsvar, „Providentia” könyvnyomda műintézet nyomása, 1923.

Az eddigi gyakorlati nyelvkönyvektől jelentékenyen eltérő a *Bitay Árpád* most megjelent román nyelvtana. Akármilyen szokatlan is azonban benne a nyelvanyag feldolgozása, mégis a legnagyobb mértékben szolgálja azokat a tanítási elveket, melyeket az újabb időkben a modern nyelvtanítás vívmányainak tekintenek. Alig jelent meg ugyanis az újabb időkben nyelvkönyv, bármily nyelvről legyen is szó, amely oly pazarul szolgálná az asszociációt, mint a *Bitay* román nyelvtana. De éppen ezért ez a nyelvkönyv nem való mindenkinek. Már az előszóban figyelmeztet erre a szerző a következő mondatában: „a latinos műveltségű, a latin nyelv szellemét ismerő magyar társadalom bevezetője akar lenni a román nyelv lényegébe”. Tényleg a hangtan és alaktan lelkiismeretes tárgyalása közben bámulatos bőségben sorakoznak fel a példák, amelyek mellett a latin nyelv megfelelő szavai vagy alakjai mindenütt fellelhetők. Ezeket a latin szavakat, mint régi ismerősöket üdvözlő a középiskolát végzett magyar ember és segítségükkel szinte játszva jegyezheti meg magának a román nyelv megfelelő szavait. Ez nyújtja azt az asszociációt, eszmetársítást, amely egy nyelv megtanulásánál elengedhetetlenül szükséges. Érdekes olvasmány a román nyelv latin elemének története és a jelentéstani módosulások fejezete.

A *Bitay* könyve, amely megjelenését *Dr. Hirsch*

A LEGIZLÉSESEBB NYOMTATVÁNYOK A
MINERVA KÖNYVNYOMDAI MŰINTÉZETÉ-
BEN KÉSZÜLNEK. CLUJ, STR. REGINA M. 2.

József kolozsvári prelátus-plébános bőkezűségének köszönheti, kiünő szolgálatot fog tenni papjainknak, tanárainknak és általában népünk képzetlenebb rétegeinek, amikor pusztá olvasása után is megvilágítja a román nyelv összes sajátosságait.

Dr. Rajka László.

GAZDASÁGI ÉS SZÖVETKEZETI ÉLETKÖZMŰVELÉS

Kérdések és feleletek.

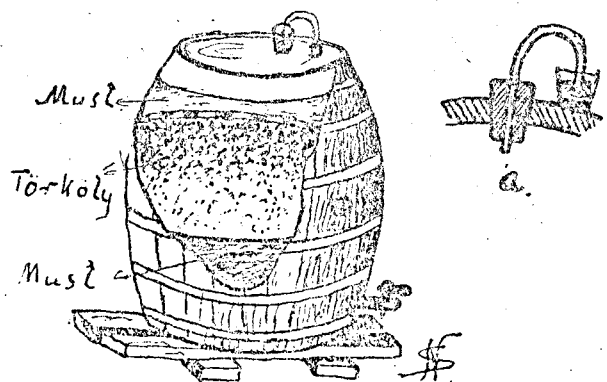
(Gyümölcscecet és bor készítése.)

II.

Az almabor készítése már sokkal nagyobb körültekintést kíván, mert ha a szükséges kívánalmak nincsenek meg, a készítésével, kezelésével nem járunk el kellő pontossággal, úgy a borból is csak ecet lesz. Bor készítésére már teljesen érett, édes, nyersen is élvezhető gyümölcsök kellene. Legjobb erre a célra az ugynevezett cideralma fajták, továbbá az ősszel érő körte és almafajták, melyeket megérésük alkalmával nyomban feldolgozunk. A téli gyümölcsfajtákat, ha borászati célra akarjuk fölhasználni, ősszel a földről való felszedés után halomba öntjük, hogy hamarabb megérjenek. Feldolgozásra a gyümölcs legjobb akkor, ha teljesen meg van szinesedve, édes, leveses és még nem kásás. Mielőtt ezeket feldolgoznók, kiválogatjuk közülük a rothadtakat, az épeket pedig kétfülű kosárba téve egy kádban, vízben-rázogatással megmossuk és csak azután zuzzuk össze. Ha kis mennyiséggel van dolgunk, úgy a gyümölcsöt vályuban törjük össze, nem elapróra, hogy a préselésnél a préskosár lécei között ne bújjon. Nagyobb mennyiségnél természetesen gazdaságosabb, ha erősebb szerkezetű szőlőmorzsolóval, vagy az erre a célra gyártott almazúzóval törjük össze. Az összezuzott gyümölcsöt még 24 óráig a kádakban levén hagyjuk, hogy annak héjjából a jó íz, zamat, tartalom némileg kilugozódjék, erre aztán szőlőszájával kpréseljük. Az így nyert rendesen igen édes mustot, tiszta hordókba öntjük, ahol csakhamar megkezdül az erjedés. A hordók tisztítása éppen olyan nagy gonddal történik, mint akár a szőlőbor készítésénél, többször kiforrázzuk, tiszta vízzel kiöblítjük, kénezünk, úgy, hogy a hordónak mindennemű szagtól, iztól, penészedést előidéző gombáktól teljesen mentesnek kell lennie. A mustal teletöltött hordókat, míg az erjedés tart, csak egy szőlőlevéllel takarjuk le és naponta egyszer is utánna öntjük, hogy a must felszínére gyűlő erjesztő gombák az erjedés folytán hab alakjában kifolyhassanak. Ezen folyamat rendes körülmények

között 10—14 napig tart s mikor már a must lecsendesedett, nem habzik, a hordó nyílását, oldalait vizes ruhával letöröljük, még egy pár napig lazán, azután pedig jó erősen fadugóval bedugaszoljuk. Öt-hat hét mulva a bor teljesen meg fog tisztulni, a hordó fenekén egy kis salak fog leülepedni, melynek elősegítésére, hogy a hordó oldalain lerakódás ne képződhessen, fakalapáccsal gyöngéden időközönként megütögetjük. Hat hét elmultával a salakról a bort csendesen lehuzzuk, lehetőleg egy kisebb, szintén tiszta hordóba, mely miveletet a tavasz folyamán még egyszer megismételjük. Mikor a bor fogyasztását megkezdjük az egész mennyiséget üvegekbe vagy kisebb hordókba tesszük, mert hiányosan telített edényben a bor könnyen megpimpósodik (virágosodik), miáltal csakhamar elromlik.

Akiknek edényük van hozzá, présük pedig nincs, vagy nagyobb munkától akarnak szabadulni, igen sokszor még jobb bort is lehet nyerni a következő eljárással: Kifenekelünk egy olyan hordót, amelynek alsó végén egy csap van elhelyezve. Ezt a hordót álványokra a földtől mintegy 20 cm. magasra helyezzük úgy, hogy a nyitott résre felfelé álljon. Belül a hordóban a csapszájánál egy hántott fűzből készült kosarat helyezünk el, hogy a csap el ne dugulhasson. Ebbe a hordóba tesszük az összetörött gyümölcsöt levéllel együtt, úgy, hogy annak felső szájától, mintegy 15—20 cm. mélyen üresen maradjon. A mustra (összezuzott gyümölcs) egy olyan sűrű lécezett rácsot teszünk, melynek szélei lefelé hajlók. Ennek a lécezetnek a hivatása, hogy az erjedés folytán felemelkedő montot visszatartsa, míg a must annak felszínére kerülhessen (mellékelt ábra). Mikor a hordó ilyen formán megtelt,

a hordó kifenekelt alját telőnek helyezzük és a széleit gipsszel, gittel vagy jó agyaggal bekenjük, úgy, hogy ott semminemű levegő be ne juthasson s azután a hordót ugynevezett kotyogóval látjuk el (a ábra). A kotyogónak a hivatása, hogy a hordóból kiáramló erjedés folyamán képződő gázok a csövön keresztül vízbe jussanak, ahonnan bubborékok alakjában távoznak, olyanformán azonban, hogy viszont kívülről levegő a hordóba ne juthasson be. A hordót erjedésre lehetőleg egy olyan helyiségben állítjuk fel, ahol a hőmér-

séklet 12—15 °C meleg között ingadozik. Hűvös öszszel e célra legjobban megfelel egy melegebb pince, mert hidegebb helyen az erjedés hosszú időre kinyulik s így a bor fanyar, a túl meleg helyen pedig savanyu lesz.

A kutyogóban körül-belül 12—14 napig fogjuk — rendes körülmények között — a bubborékokban távozó gázokat látni, melynek megszűnése az erjedés befejeztét jelenti. Ekkor a csapon keresztül a levét leengedjük és tiszta hordóba tesszük, ahol a további kezelés a már leírt módon történik. A mont erre az időre már annyira össze lesz töppedve és oly kevés lé lesz benne, hogy még sajtolás után sem tudtuk volna erősebben kipréselni.

Erősebb és tartósabb lesz a bor, ha az össze-zuzott gyümölcs közé kipréselt szőlő montot keverünk és azzal együtt fogjuk erjeszteni. Ha szőlő mont nincs, úgy összezuzott vadkörte, vadalma, vagy ezek hiányában még kökény is megfelel, mert célunk ezekkel magasabb csersav elérése. Ha pedig a gyümölcs nem lett volna eléggé érett, így a bor nem elég édes, úgy jó lesz az erjedés után olcsóbb cukrot (méhész cukor) feloldva hozzá tenni. Tíz liter bor után rendszeren 1 kgr. mennyiséget számíthatunk, amiáltal az előállítás költsége ugyan literenként 2—3 leuval drágább lesz, de értéke és a fogyasztás lényegesen fog emelkedni, mert az édes almabor egyike a legjobb konyalávaló italoknak.

P. Nagy Sándor.

A földreform és a fakitermelés.

Köztudomásé dolog, hogy a földreform alkalmával igen sok olyan erdőterületet ért a kisajátítás, melynek fája, mint magán vagy társasági tulajdon éppen kitermelés alatt állott. Erről a fáról — mivel a kisajátítás csak a földtalajra vonatkozik — a földreformbizottságoknak eddig az volt a fölfogása, hogy az a vásárlók jogos tulajdona és így a fát az eredeti tulajdonossal kötött, a szerződésükben megállapított határidőn belül kitermelhetik. Most Bukarestben a legfőbb földreform-bizottság úgy döntött ebben a kérdésben, hogy a kisajátított területek fája is az új tulajdonost, legtöbb esetben az államot illeti. Mondanunk sem kell, hogy ez a határozat, amennyiben az végrehajtatnák, mily mérhetetlen károkat okozna a faipari vállalatoknak, de éppen úgy a fogyasztó közönségnek is, mert erre egy csapásra megakadna minden nagyobb arányú fakitermelés és az a kevés fa, ami a kisgazdák erdeiből városra kerülne, hihetetlenül megdrágulna. Az illetékesek éppen ezért ebben a nagyfontosságú és erősen közérdekű dologban már is megtették a lépéseket.

A paradicsom metszése. Gyakran hallja az ember nyár végén a panaszt, hogy nem akar a paradicsom beérni. Tapasztalt kertésznél ilyesmi nem fordul elő. A paradicsom helyes termelése rendszerint ott

kezdődik, amikor felkarózzuk. Ilyenkor csupán két (legfőlebb három) főágot szabad meghagynunk s arra törekedünk, hogy ez újabb sarjadzásokkal ne gyarapodjék. A két főág virághajtásokat növel, melyeken szép csokorban már ott találjuk július közepén a termést. Ám a korai érés előidézése még csak ezután következik. A paradicsomtól alsó részén félig elszáradt, apró szeplőkkel borított levelek takarják a termést. Ezek kétféleképp ártalmasak. A szeplők egy *Septoria* nevű élősködő gomba jelenlétét árulják el, mely egyre följebb terjed a leveleken. A beteg levelek eltakarják a termést a napsugarak elől s nedvet fagyasztanak anélkül, hogy a terméshez hozzájárulnának. — Ezeket le kell vágnunk és elégetnünk. Egy másik fontos feladatunk augusztus elején véget vetnünk a további növekedés és virágzásnak. Az augusztusig 120—130 cm. magasra megnőtt főágakat messzük vissza úgy, hogy a legfelső virág fölött csak két levelecske maradjon. Az a termés, mely ezután ketetkezne, ugyis csak borsó, vagy magyarónagyságu gyümölcsöt hoz s a többi fejlődését akadályozva késlelteti az érést. Metszés után a levelek hónaljában újabb hajtások keletkeznek, melyeket hetenként legalább egyszer el kell távolítanunk. A paradicsom érési idejét ezzel lényegesen megrövidítettük, sőt az *érett termésünk* mennyiségre is meg minőségre is *nagyobb* lesz mintha elhanyagoljuk a munkákat. N. E.

A mezőgazdák új megterhelése: Nem elég, hogy Erdélyszerte rossz a termés a szárazság folytán, hogy a Mezőségen például a gazda megélhetési szükségletét se adta vissza a föld, hanem a kormány is éppen most gondoskodik a helyzet súlyosbitásáról. A napokban megjelent 42361 sz. a. egy rendelet, amely június 1 től számítva 1%-os illetéket ró a következő terményekre, ha azok eladás alá kerülnek: buza, rozs, árpa, zab, kukorika, lencse, paszuly, cukorrépa, krumpi, hagyma, repce, len, kender és napraforgó.

A buza ára. Napilapokban, sőt közgazdasági lapokban is unos-untalan terjesztik az utóbbi hetekben, hogy esik a buza ára annyira, hogy már maximális áron alul is lehet vásárolni. A hírt támogatni is igyekeznek azzal, hogy Brailába és Galacba nagymennyiségű külföldi (!) buza érkezett be, amelyre vevő nem ajánlkozik. Ezeknek a híreszteléseknek gazdaközönségünk ne üljön föl. Ezeket a gabonaszedők terjesztik azért, hogy ők olcsón juthassanak gabonához. Mi utána jártunk megfelelő helyen a dolgoknak és nekünk az a fölvilágosítást adták, hogy oly szegény a romániai buza-termés, hogy arról szó se lehet, hogy itt, különösen éppen Erdély és a Bánság területén maximális áron alul kínáljanak búzát.

Mi nem maximálható a közfogyasztási cikkek közül. A hivatalos lap legutóbbi száma szerint a maximálást a tejfélék közül kizárólag az édes tej tartják fenn, ellenben a tejtermékek: túró, vaj, sajt

orda nem maximálhatók. Nem maximálható a majorság sem.

HETI PIAC.

(Tájékoztató árak a „Magyar Nép” külön tudósítóiól.)

Dicsőszentmárton.

Gabona. Buza kisvékája 75—80, kukurica 88—92, zab 38—50, árpa 50—60 leu.

Sertés. Tartanivaló 3—6 hónapos darabonként 1500—2500, tartanivaló 6—12 hónapos drb.-ként 2500—4600, hizott stüldő élősúly kilónként 27—30, hizott öreg élősúly kilónként 31—34 leu.

Szarvasmarhák. Jármos ökör páronként 25.000—40.000, jó fejős tehén drb.-ként 6.000—10.000, vágni való tehén élősúly kilónként 18, szopós borju drb.-ként 1000, juh drb.-ként 400—700 leu.

Lovak. Kiszagdának való igásló páronként 8.000—10.000 leu.

Tejtermék. Tej literenként: tehén 3, bivaly 5 leu. Teavaj 80, tehénturó 24, juhsajt 32 leu kgr.-ként.

Baromfi. Sovány liba drb.-ként 90—120, kövér liba drb.-ként 240—260, tyúk drb.-ként 30—70, csirke páronként 35—65, sovány ruca drb.-ként 60—80, kövér ruca drb.-ként 100—120, pulyka drb.-ként 110—150 leu.

Nagyvárad.

Nyersbőr. Ökörbőr 35 kgr-on felül 45—46 leu, 26—35 kgr-ig 44—48 leu, tehénbőr 25 kgr-ig 36—38 leu, bivalybőr 22°/o-kal olcsóbb, vörös borjubőr kilóra 52—53 leu, faggyu 22—23 leu.

Neveljünk gyermekeinkből jó iparosokat.

Nagy Károly református püspök, mint a múlt héten a Magyar Nép is megírta, pásztorlevelet intézett papjaihoz az Ipari pályára való nevelés érdekében. Ehhez a pár soros hirhez fűzzük most hozzá ezt a cikket.

Szeretném, ha szavaimat olyan gondos figyelemmel fogadnák, amennyi gonddal és megfontolással írom azokat. Szeretném, ha szavaim nem volnának pusztába hangzók s a betűk, a magok termékeny földbe hullanának.

A pusztító nagy világégés az emberiség elé új utakat vágott, új határokat emelt, új tájékozódásokat kerestetett velünk.

A világháború bebizonyította, hogy az életben azok az egyének boldogulnak, akik nem a más támogatásából, erejéből élnek, hanem akiknek két keze

állandóan mozgálja a munka pörölyét. A világháború bebizonyította, hogy nem a tisztviselőké, tanároké, tanítóké a legbiztosabb életforma, hanem az ipari munkásé, a termelőé, a reális pályákon levőké. Napról-napra láttuk és látjuk ma is, hogy az iparos, történhet bármilyen változás körülöttünk, nyugodtan, biztosan élhet, a jövőjéről gondoskodhatik s az ifju és férfikor komoly munkája után pihenő, csöndes öregség vár rá.

Anglia már évtizedek óta reális ipari pályákra neveli fiait. Angliában a miniszter, professzor fia előbb ipari pályát választ, dolgozik vagy kereskedő lesz, hogy azután ő is atyja utóda legyen, talán a miniszteri székben, vagy valamelyik nagy ipari vállalat vagy kereskedelmi ház vezetésében. És Anglia polgárai az élettől megkapják amit kívánnak, a jólétet, a nyugalmat, a derűt.

A változott viszonyok között ma nekünk is az ipari pályák megbecsülésére kell nevelnünk fiainkat, mert az ipari pályák azok, amelyek biztosíthatják a művelődés áldásainak az élvezetét, a könyvet, irodalom-szeretet, művészetet s testi létünknek, egészségi viszonyainknak hatványozott ápolását. Erdély egész magyarságának gazdaságilag kell megszerveznie magát, mert az egész művelt világon a közgazdasági művelődés erősödése volt és lesz a határozott cél.

Iparosnak lenni, ipari munkásnak, termelőnek, kereskedőnek, nem visszaesést jelent. Ellenkezőleg, gyarapodást az egyének és a fajnak egyaránt. Hogy mennyire igaz ez, gondoljunk Németországra, amelyet ipari élete tett nagyvárosná és fog megtartani a jövőben is. És azt sem jelenti, hogy képesítés nélkül, műveltség nélkül maradnak fiaink még akkor is, ha csak kisiparosok lehetnének. Most már éppen az kell legfőbb gondunkat képezze, hogy nemcsak technikusaink, mérnökeink legyenek kellő műveltséggel, tudással, intelligenciával felszerelve, hanem kisiparosaink is a legmesszebbmenő képesítéssel rendelkezzenek. Mert a faj szellemi fenntartását csak így tudjuk megőrizni s ezt a hivatást a régi, immár meggyérült sörű hivatalnok középosztályból nekik kell átvenniük. Ők lesznek a társadalom vezetői, ők fogják meghatározni egykor a politikai irányzatokat is. Mint Németországban, ahol szintén az ipari, közgazdasági élet vezető tényezői, a politikai élet irányítói.

Szeptember napjaiban nagyon meggondolandó lesz Nagy Károly püspök komoly értelme és hiszem, hogy nemes elgondolása eredményt is ér el megrostált sorainkban.

S. Nagy László.

A romániai Ipari szakoktatás. Marosvásárhelyen mintegy 200 kiküldött jelenlétében tartották meg azt a kongresszust, mely az ipari szakoktatás újjászervezésével volt hivatva foglalkozni. Elhatározták, hogy

a mellé a 4 felső és 4 középtoku szakiskola mellé, mely eddig is működött, az *elemi szakiskolai intézmények létesítését* fogja javasolni.

Ipari kiállítás Budapestén. A magyarországi Országos Vaskereskedelmi és Vasipari Szövetség Buda és Pest összecsatolásának 50 éves-fordulóján a városligeti iparcsernokban és a fővárosi kiállítási csarnokban országos vas-, gép-, malomipari és elektrotechnikai kiállítást rendez. A kiállítás folyó évi augusztus hó 18-ától folyó évi szeptember hó közepéig lesz nyitva. A kiállítás a magyar ipar hatalmas életakarát, nagy-szerű alkalmazkodó képességét és a nemzetközi versenyben is feltűnő kiváltságát van hivatva bizonyítani.

Valuta-jegyzések.

— Kolozsvár, 1923. aug. 28. —

1 dollár	= 228.—	leu
1 font sterling	= 1030.—	"
1 svájci frank	= 41.20	"
1 francia frank	= 12.75	"
1 lira	= 9.60	"
1 cseh korona	= 6.65	"
1 dinár	= 2.20	"
100 német márka	= 0.60	"
100 magyar korona	= 0.72	"

MULATTATÓ

Dalok.

I.

Erdő, erdő, gyertyánerdő,
Föle szállt egy könnyes felhő,
Föle hajolt, föle borult:
Mint az anya gyöngé, árva
Bölcsőbeli magzatára.

Megered a felhő könnye,
Bőven omlik könny a könnyre,
Zöld levélről zöld levélre:
Mint gyermekre anyja szelid,
Meleg könnye permetezik.

Ne sirj többet könnyes felhő,
Szikkadj fel te gyertyánerdő,
Fényben égjen lombpalástod:
Mint az anyacsókra serked
S mosolyogva kél a gyermek.

Nem állom a könnyes felhőt,
Csapzott lombú ázott erdőt,
Síró anya hulló könnyét:
Mert ezekről — seb a sebre —
Az életem jut eszembe...

II.

Bolyongok a vén fák alatt,
Kósza szellő át-átszalad,
Az orcámat legyezgeti,
Kedve telik benne neki.

De szívemet hogyha látná,
Csókját erre lophatná rá
Szép-titokban, szép-szeliden,
Hiszen erre vágyik szívem...

Muzikaszó idehallszik,
Az én szívem mégis alszik,
S bár a nóta lopakodik,
Mégis alszik, s nem álmodik.

Míg a fák közt ide érne,
Megtörik a sok levélbe,
S mi belőle nekem marad:
Röpke foszlány, nótadarab...

P. Jánossy Béla.

Édes anyám sirjunk immár!

Istenem! mennyi megrázó, keserves bánat szakadt a világra a népeknek abból a veszeltségből, amit háborúnak neveznek!... Hanem az itéletidő rettentés mennydörgései közepett néha egy-egy mosolyra derítő, méla lilinkószó is ült meg az ember fülét. Ime egy a sok közül!

A gazda hadba vonult s otthon az asszony nyakába szakadt minden dolog.

Hej! keserves sorsa a falusi asszony sorsa még akkor is, ha segítő társ van mellette! Huzni a mezőn a kapát reggeltől féldélig, akkor nagysietve hazaapritani, otthon malacot, marhát ellátni, gyermeket szoptatni, delet csinálni, aztán az étellel szaporán visszaigyekezni, hogy déli harangszóra ismét a mezőn legyen: ez nem tréfadolog!

Ha festő volnék s a vértanúság képét akarnám megírni, egy ilyen delet vivő asszonyt festenék, amint hőségtől, fáradságtól kipirult arccal, pihegő kebellet siet a mezőre, egyik kezében a kantárba tett súlyos ételes fazék, másik karján a féléves kis ülőke gyermek. A szoknyájába fogózva pedig a két éves apróság. Szépen kép talán mindenkit meghatna, csak éppen azokat a vértanukat nem, akiket ábrázol; annyira közönséges, magától értődő volna az ő szemükben ez a mindennapi esemény.

No de csak azt akartam mondani, hogy a segítő társ hadba vonult s a mi asszonyunknak csak akkor vált igazán nehézé a sora.

Piszmogások férfiaknak való munkával; marhával

hordó szekérrel való nyábálódások súlyosbították az amugy is terhes asszonyemberi teendőket. Nem csoda hát, ha a mi asszonyemberünk napközben nem ért rá siránkozni, révédezni. Kora reggel: ől késő estig percnyi megállása nem volt.

Hanem aztán este, mikor pillanatra szabadult a napi robottól, elészedte a Galiciából jött rózsaszínű tábori lapokat, az emberi szenvedések e velőket rázó néma tanuit s csendesen elsirdogált mellettük.

Négy éves kis leánya gyöngye tehetsége szerint segített anyjának minden dolgában s így az estéli sirdogálásokban is. A gyermek gyenge kis elméjében ezek a sirdogálások is olyan mindennapi foglalkozássá keményedtek, mint az ebédelés vagy a mezőrejárás.

Azért egy este, mikor anyja, talán beléfásulva a rettenetes fáradalmakba, száraz szemekkel, gondokba merülten bámult bele a lámpa világába: a kis leánya az álomossággal küzdve őt gyöngéden így figyelmezteti:

--- Édes anyám, sirjunk immár, mert mindjárt le kell feküdnöm!

És a szegény asszonyt erre nem kellett másodszor biztatni.

Márkos Albert.

Hol a papné helye a gyülekezeten úrvacsoravételkor?

Egyik olvasónk a címben felvetett kérdésre abból az alkalmából kér választ, hogy fiatal papnéjuk, demokratikus gondolkozástól vezelve, szakított a régi szokással, mely szerint őt az Ur asztalához járulók sorában az első hely illeti és beállott a nép sorába, maga előtt bocsátván az öregeket az Ur elé. Nekünk tetszett az ifju papnének a mai kor gondolkozásába teljesen beillő uttoró mozdulata, mégis szükségesnek láttuk, hogy az egyház részéről is kikérjük a véleményt a kérdésben, honnan a következő felvilágosító sorokat vettük:

A feltejt kérdéssel igen furcsán vagyunk. Egyik szempontból feltétlenül az ifju papnének, másik szempontból eljárása ellenzőinek van igaza. Általános elvi szempontból feltétlenül a papnének van igaza. *Isten előtt mindnyájan egyformák vagyunk s a szentírás az öregek irtánt való tiszteltatást szent kötelességképpen tanítja.*

Igy tehát — véleményünk szerint — e szempont alatt az ifju papné helyesen cselekedett, amikor Ő is a többi fiatal asszonyokkal együtt és nem elsőnek, a falusi uriaszonyokkal járult az Urasztalához.

Van azonban egy más szempont is. Kényszerítő erkölcsi okok nélkül nincs szükség régi, kialakult tradicionális szokásokat megváltoztatni. Falusi gyülekezetekben tényleg sok helyt megvan az a szokás, hogy a papné, tanítóné és a patrónus családtagjai először já-

ruinak az asztalhoz. Ebben az a gondolat nyer kifejezést, hogy a gyülekezet nőtagjai azoknak feleségeit, akiket tanultságuknál fogva férjeik a gyülekezet előjárólul elismertek, szintén a maguk vezéreinek ismerik el. Ez az elsőség azonban különösen a papnéra nézve, nemcsak divat, de éppen olyan nagy kötelességet is jelent. Jelenti azt a kötelességet, hogy a nép elvárja a papnétól ne csak egy legyen az asszonyok között, de legyen első közöttük az evangéliumi értelemben: „aki első akar lenni közöttetek, legyen a ti szolgátok.”

Ez erkölcsi igazság szemelött tartásával nyugodtan elfogadhatjuk azt a régi szokást is helyesnek, mert ebben a régiak komoly életbölcössége nyert kifejezést. Sok presbiterium világos határozattal állapította meg ezt a gyülekezeti rendet s ennek fenntartásáról a presbiterium hivatott dönteni.

Végeredményében közömbös az egész vita. A lényeges csak az, hogy akármilyen sorrendben, de igaz lélekkel az Ur asztalához s onnan kapott indítással azzal az elhatározással térjünk vissza hívatásunkhoz, hogy abban a közben, ahova az élet állít, hű követői legyünk annak, aki tanítványaira nézve, az igaz tanítványságot illetőleg egy követelményt állított fel: „Arról ismerlek meg, hogy az én tanítványaim vagytok, ha egymást szerettétek.”

Akinél ez az ismertetőjel hiányzik, méltatlan vendége az Urasztalának, akár elsőnek, akár utolsóknak járul oda.

Izenetünk a világnak azért az evangéliumi tanács: „A ti szelidlelkűségtek ismert legyen az emberek között.”

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

E. Gy. Csikmenaság. Verse hosszú és még félreértésre is okot szolgáltat, ezért nem közölhetjük. — **L. J. Bardólt.** Kis lánya kedves versét nem közölhetjük, mivel könnyen félremagyarázható. — **S. A. Kusaly.** Mézet a fűszerkereskedésben vesznek. Nagybani ára 35—46 Leu, detail ár 56 Leu. Viaszt vesz Gergely Ferencz utóda cég (Cluj—Kolozsvár, Fötér) ár 40—70 Leu között váltakozik. — **V. J. Holtmaros.** Köszönjük a négy új előfizetőt, lapot részükre a 34-ik számtól kezdve megindítottuk. — **B. A. Marosugra.** Előfizetőink közé bevezettük, a lapot jul. 1-től visszamenőleg elküldöttük. A folyó évre még 18 Leu megküldését kérjük. — **F. Gy. Buzá.** A küldött 29 Leut megkaptuk, előfizetés folyó évi okt. 1-ig rendben. — **B. L. Pettyén.** A folyó évre 66 Leu szives megküldését kérjük. — **H. J. Szilágysomlyó.** A 245 Leut köszönettel elkönyveltük. Lapokat rendszeresen küldjük. — **D. F. Kézdímárkosfalva.** A küldött 162 Leut köszönettel vettük és a hat előfizető javára irtuk. — **B. A. Székelyderzs.** Előfizetése folyó évi dec. 31-ig rendben. — **P. S. Erzsébetváros.** A folyó évre még 13 Leu megküldését kérjük. — **D. E. Pókafalva.** A most küldött 66 Leu

beszámításával előfizetése folyó évi okt. 1-ig rendben, a folyó évre még 18 Leu megküldését kérjük. — *F. F. Alberté, Gyergyótekerőpatak.* Előfizetése 1924. jul. 1-ig rendben a most küldött 66 Leu beszámításával. — *L. B. Egri.* A küldött 110 Leu beszámításával előfizetése folyó évi dec. 31-ig rendben. — *I. Sz. J. Dálnok.* Előfizetése a most küldött 66 Leuval folyó évi dec. 31-ig rendben. *Az alábbiak előfizetése lejárt, illetve lejár.* *L. Zs. Felsőbánya.* 1923. apr. 1. — *B. Gy. B. I. G. Gy. Erdőd.* 1922 jul. 1. — *B. J., N. J. Erdőd.* 1923 jul. 1. — *B. I. S. I., N. L., T. F. Kököcs.* 1923 jan. 1. — *V. L. Gencs.* 1923 jul. 1. — *iff. L. A. Székelyszombor.* 1923 jan. 1. *Sz. J. titkár, Kolozsvár.* 1923 máj. 1. — *Sz. Gy. Körtvélyfája.* 1923 jul. 1. — *K. Á. Kolozs.* 1923 apr. 15. — *P. J. kerekes, Görényzsantimre.* 1923 apr. 15. — *Sz. S. Szilágyókeresztur.* 1923 jul. 1. — *Sz. I. Magyarlóna.* 1923 jan. 1. — *M. Gy. Kolozsvár.* 1923 máj. 15. — *Sz. I. Désfalva* 1923 apr. 15. — *T. J. iff. G. J. Dextrászéplak.* 1923 jan. 1. — *N. M. Pálé, iff. D. M. Mihályé, D. J. Jánosé, Dextrászéplak.* 1922 márc. 15. — *P. L. tanító, Cs. Gy. D. F. N. P. Józsefé, Dextrászéplak.* 1923 márc. 15. — *H. G. Dextrászéplak.* 1922 szept. 15. — *M. J., N. P. Dextrászéplak.* 1922 jun. 15. — *H. J. Juhos, T. J. Mezőkeszű.* 1923 apr. 1. — *F. L. R. Gy. Marosillye.* 1922 jul. 1. — *H. B., G. K. Branyicska* 1923 jul. 1. — *Dr. G. S., B. J., K. J., B. P. Gyimesbükk.* 1922 jul. 1. — *Gazdakör, S. F. Nyikómalomfalva.* 1923 jan. 1. — *K. F. iff. P. S., K. J. Ferenczé, P. I. Ferenczé Avasujváros.* 1922 jul. 1. — *Id. E. K., F. K. Avasujváros.* 1923 máj. 1. — *D. D., F. A. Atyha.* 1922 okt. 1. — *özv. N. S. özv. V. I. Kraszna.* 1923 jan. 1. *K. J. Jánosé, K. F. Mártoné.* 1922 apr. 1. — *Sz. F. Sz. P. Czegótelke.* 1923 jan. 1. — *iff. T. I., T. J. iff. Sz. J., P. J., T. J. Szörce.* 1923 jan. 1. — *K. J. Alsószentmihály.* 1923 jul. 1. — *iff. B. A. lunguj, Magyar-gerőmonostor.* 1923 apr. 1. — *K. K. Marosludas.* 1923 jan. 1. — *B. S. Datk.* 1923 máj. 1. — *G. J. Kolozsvár.* 1923 jul. 1.

Olvassa a „Magyar Nép“-et.

„Glausch“-féle „Haematicum“
aromatikus vas- és mangán elixír

a legnevesebb orvosok által ajánlva vérszegénység, sápadtság, étvágytalanság és gyenge testi állapotoknál.

Ize igen kellemes s nagyban javítja a közérzést! — Napjában étkezéskor vagy azután 1—2 evőkanállal. Gyermekeknek kevesebb.

Kapható mindenütt!

Vezérképviselet Nagy-Románia területére:

Cosmos nagydrogeria Cluj—Kolozsvár.

Bognár és Szántó Erdélyi Kereskedelmi Részv. Társ.

Bor, szesz és sörnagykereskedés, szabadraktár, rum és likörgyár,

KOLOZSVÁR.

Fiók: MAROSVÁSÁRHELY.

Lerakat minden nagyobb helyiségben.

Telefon: 332, 72, 1014. — Sürgőny cím: Bogsza

Közgazdasági Bank r.-t.

Dicsőszentmárton.

Alaptőke és Tartalékok: Leu: 1,350.000

Telefon: Igazgatóság 36, Pénztár 38

Sürgöny cím: Coloniale

Affiliált Intézetek: Balázsfalva, Balavásár, Erzsébetváros,

Hosszuaszó, Radnót, Segesvár

Iparvállalatok: Küküllővízlégyi építő Agyagipar, Erzsébekönyvnyomda, Sertéshizlaló és Husipar.

KWIZDA-féle FLUID

lovak lábainak ápolására ismét mindenütt kapható.
Ügyeljünk a KWIZDA névre.

Gazdasági gépek és eszközök. Vetőmagok

Műszaki Cikkek kaphatók!

Hann és Társa Gép és Műszaki Kereskedelmi r. t.-nál
Cluj-Kolozsvár Str. Reg Mária
(volt Deák Ferencz-utca) 11.

Telefon 2—36. Sürgöny cím: Hanncomp.

Olvassa a „Pásztortűz“-et.